પ્રવચન નં. ૮૨ ગાથા - ૧૯

તા. ૧૦-૯-૭૮ રવિવાર ભાદરવા સુદ-૮ સં. ૨૫૦૪ ઉત્તમ સત્ય ધર્મ

जिणवयणमेव भासदि तं पालेदुं असक्कमाणो वि ।
ववहारेण वि अलियं ण वददि जो सच्चवाई सो ।।३९८।।

જે મુનિ, મુનિના ચારિત્રના ભેદ છે ને આ ચારિત્રકા ભેદ હૈ આ દસ પ્રકાર. મુનિ ! જિનસુત્ર હી કે વચનકો કહે, જિનસુત્ર કો હી વચનકો કહે. ઉસમેં જો આચારાદિ કહા ગયા હૈ, ઉસકા પાલન કરને મેં અસમર્થ હો તો ભી અન્યથા ન કહે. આહા ! કે એ મેં બરાબર પાળ શકતા નહિં. મેરે દોષ લગતા હૈ એસે જિનવાણી જે કહે તે પ્રમાણે કહે અપના સ્વચ્છંદ ન કહે, આહાહા... પાલન કરનેમેં અસમર્થ હો તો ભી જાુઠા ન કહે. આહાહા ! ઔર જો વ્યવહારસે ભી અલગ નહિ કહે. આહાહા ! વ્યવહાર બોલ હૈ ઉસમેં ભી અસત્ય ન કહે. બોલચાલ ગૃહસ્થી સાથે ચલતી હો બાત વ્યવહારમેં ભી જાુઠા ન કહે. એ મુનિ સત્યવાદી હૈ. દસપ્રકાર લીધા છે ઉસમેં દસપ્રકારે નામ સત્ય દ્રવ્ય સત્ય ભાવ સત્ય, વિગેરે ઉસમેં અપના વાત તો એ હૈ કે સત્ય સ્વરૂપ ભગવાન જાનનેમેં આતે હૈ જો ચીજ ઉસસે જાનનેવાલાકો જાનના, એ સત્ય હૈ. આહાહા ! ક્યા કહા ?

જે ચીજ જાનનેમેં આતી હૈ. ઉસકો જાનતે હૈ ને માનતે હૈ કે મેં ઉસકો જાના, પણ જાનનેવાલા જુદા હૈ જાનનેવાલેકો જાના નહિં. આહા ! આ સત્ય હૈ. જાનનેવાલેકો જાનના, જાનને લાયકકો જાનના એ છોડકર, આહાહા ! (શ્રોતાઃ– જાણવાવાળાને જાણવો એ તો શુદ્ધ ઉપયોગ થયો) હૈ ! જાણવામાં જો ચીજ આતી હૈ જ્ઞેય, વો ભી તો દૂસરી ચીજ હૈ. પણ જાનનેવાલા કૌન હૈ ? આહાહાહા ! એ તો અંતર લક્ષ કરે તો જાનનેવાલાકો જાન સકે, પર લક્ષમેં તો જાનને લાયક ચીજ જાનનેમેં આતી હૈ વો તો પર હૈ. આહાહાહા ! સમજમેં આયા ? ઐસે વેદનમેં આને લાયકકો વેદતે હૈ જાનતે હૈ વેદનમેં આના પણ વેદન કરનેવાલા જો ચીજ હૈ, આહાહા ! પરમ સત્ય તો એ હૈ. સમજમેં આયા ? ભગવાન પરમ સત્યાર્થ જે ભૂતાર્થ વસ્તુ હૈ ઉસકો ન જાના અને પરકો જાનનેમેં રુક ગયા. આહાહાહા ! ઔર પરકા વેદન હોતા હૈ ભલે રાગકા પણ પરકા લક્ષસે શરીરકા એસા એસા વેદન એમ દિખતે હૈ ને રાગ રાગ, પણ વેદન કરને લાયકકો વેદયા, જાણ્યા. આહાહા ! પણ ભગવાન વેદન કરનેવાલી ચીજ કોન હૈ ? આહાહાહા ! ઉસકો જાનના એ સત્ય વસ્તુ હૈ. આહાહા ! સમજમેં આયા ? વિશેષ અધિકાર હૈ. અંદર દશ બોલમેં.

ચાલતો અધિકાર. સમયસાર ! આહાહાહા ! પરમ સત્ય પ્રભુ ! એ બીજી રીતે વાત કિયા હૈ, બાકી તો સત્યાર્થ જો ભૂતાર્થ વસ્તુ હૈ. આહાહા ! ઉસકો જાનના એ સત્ય હૈ. આહાહાહા ! બાકી પરકો જાનનેમેં રુકતા હૈ તો પરકો જાના પણ જાનનેવાલા કોણ હૈ ઉસકો જાના નહીં તે અસત્ય હૈ. આહાહાહા ! સમજમેં આયા ?

યહાં ૧૯ ગાથા. જેમ ઘડો અને વર્ણ ગંધ રસ સ્પર્શ અભેદ હૈ અને ઘડામે વર્ણ ગંધ રસ સ્પર્શ હૈ અને વર્ણ ગંધ રસ સ્પર્શ ઘડા હૈ. ઘડા સમજ્યાને ઘટ ઐસે, ઈસીપ્રકાર કર્મ મોહાદિ અંતરંગ પરિણામ આહાહાહા... શુભાશુભ રાગ અને નોકર્મ શરીરાદિ બાહ્ય વસ્તુ સબ પુદ્‌ગલકે પરિણામ હૈ. ખરેખર તો પુણ્ય ને પાપકા ભાવ એ પુદ્‌ગલકા પરિણામ હૈ. નિમિત્તકા આશ્રયસે હુઆ તો નિમિત્તકા હૈ એમ કહેતે હૈ. અપના ભગવાન આત્મા આહાહાહા... શુદ્ધ ચૈતન્ય ભગવાન ઉસકે અવલંબનસે નહીં હુઆ, વો નિમિત્તકા આશ્રય ને અવલંબનસે હુઆ તો નિમિત્ત પુદ્‌ગલ હૈ, ઉસકે આશ્રયસે હુઆ અપનેમેં, પણ છતાંય અપનેમેં હુઆ વો સ્વભાવ નહીં, વો કારણ પુણ્ય ને દયા ને દાન વ્રત ભક્તિકા ભાવ આહાહાહાહા... ઇન્દ્રિય જે આ જડ ને ભાવેન્દ્રિય ઉસસે જો જાનનેમેં આયા શાસ્ત્ર આદિ જ્ઞાન, આહાહાહા... ગજબ વાત પ્રભુ ! ઈસકો ભી અહીંયા પુદ્‌ગલ પરિણામ કહા. જાણવાના ભાવ પરકા, પર તરફસે જાના શાસ્ત્રજ્ઞાન આદિ પુદ્‌ગલકા પરિણામ હૈ. ક્યોંકિ ઉસસે અબંધ પરિણામ નહીં હુઆ. એ બંધ પરિણામ હૈ. તો અબંધ સ્વરૂપી ભગવાન આહાહાહા... ઉસસે ભિન્ન બંધભાવ વો પુદ્‌ગલકા ભાવ હૈ. આહાહાહા ! ગજબ વાત હૈ.

શ્રીમદ્‌માં, રાત્રે કહ્યું હતું ને દિગંબરના તીવ્ર વચનોને લઈને રહસ્ય સમજી શકાય છે. આહાહાહા... સંતોની, દિગંબર સંતોની વાણી જેને એમ કહે કે શાસ્ત્રજ્ઞાન ભી હુઆ, આહા... પ્રભુ દયા શાસ્ત્ર તરફકા વિકલ્પ હુઆ. દયા, દાન, વ્રત આદિકા વો તો પુદ્‌ગલ કહા, પણ શાસ્ત્રજ્ઞાનકા આહાહાહા... પ્રભુ–પ્રભુ, જે જ્ઞાનમેં અબંધપણા નહીં તે જ્ઞાન પુદ્‌ગલ હૈ, આહાહા !

એ પરદ્રવ્ય હૈ. આહાહાહા... અહીંયા તો બાયડી, છોકરા, કુટુંબ બધું પરદ્રવ્ય હૈ, ઐસા પુણ્ય ને પાપકા ભાવ પરદ્રવ્ય હૈ, ઐસા પરકા જાનના ભી ભાવ પરદ્રવ્ય હૈ. અરેરે ! વાત આવી પ્રભુ છે, શું થાય ? અરેરે ! સંતોએ તો જગતને જાહેર કરીને ન્યાલ કરી નાખ્યા. આહાહા ! ભાઈ ! તું પરકો જાનને, ભગવાનકો જાનને ગયે. તીર્થંકરકી સાક્ષાત્ સમોશરણમેં, તો ભી પરકો જાનના જો હુવા આહાહાહાહાહા... કહેતે હૈ કે એ તો પુદ્ગલકા, પુદ્ગલ હૈ. એમાં ભગવાન આત્માકા પરિણામ આનંદ ન આયા. આહાહાહા ! પ્રભુ તું કોણ છે ? આહાહા ! અપનેકો જાનનેમેં તો આનંદ આતા હૈ. એ આનંદ ન આતા હૈ ને એ પરકા જાનના હુઆ, આહાહાહા... ગજબ વાત હૈ પ્રભુ, સંતોની વાણી તો વાણી, રામબાણ હૈ. આહાહા ! અમોઘ-અમોઘ સફળ, મોઘ એટલે નિષ્ફળ, અમોઘ એટલે સફળ, આ મોહ હતો ને મોઘ, મોઘનો અર્થ નિષ્ફળ થાય છે, અમોઘ(નો અર્થ) સફળ થાય છે. આહાહા !

અહીંયા તો દયા, દાન, વ્રત, ભક્તિ, શાસ્ત્રકી ભક્તિ, ગુરુકી ભક્તિ, દેવકી ભક્તિ, આહાહાહા ! એ પરિણામ પુદ્ગલકા હૈ. એમ કહેતે હૈ. આહાહા ! ક્યોંકિ અપના જ્ઞાયક સ્વરૂપ ભગવાન ઉસકા પરિણામ તો નિર્મળ અને પવિત્ર હોના ચાહીયે. આહાહા ! આ મલિન ને અપવિત્ર પરિણામ આહાહાહાહા ! એ કહા, અંતરંગ શરીર આદિ, રાગાદિ, મોહાદિ બહિરંગ આત્મ તિરસ્કારી, આહાહાહા... ભગવાન અનાકુળ આનંદ પ્રભુ ચૈતન્યનો ડુંગર ભગવાન, આહાહાહા... ઉસકા વો દયા દાન ભક્તિ આદિકા પરિણામ, સ્વભાવકા તિરસ્કાર કરનેવાલા હૈ. આહાહા ! ઉસકા પ્રેમમેં સ્વભાવકા તિરસ્કાર અનાદર હોતા હૈ. આહાહાહા ! આવી વાત ક્યાંય સાંભળવા મળે નહીં. આહાહા ! હૈં ? તિરસ્કારી (ભાવ) આહાહા... ભગવાન જ્ઞાન ને આનંદનો ગંજ પ્રભુ, ઉસસે વિરૂદ્ધ પરિણામ, એ આત્માકા નહીં, પુદ્ગલકા કહા. આહાહા ! ક્યોંકિ એ પરિણામ હૈ એ અપની ચીજ નહીં. આહા ! અપની ચીજ હોય તો જુદી પડે નહીં, દૂર હો(વે) નહીં. આહાહાહા !

એ પુણ્યના પરિણામ દયા, દાન, વ્રત, ભક્તિ, શાસ્ત્રકી ભક્તિ, આહા... ગજબ વાત હૈ પ્રભુ. એ સ્વરૂપકા તિરસ્કાર કરનેવાલા હૈ. આહાહાહા ! ત્યાં આગળ એકલી દૃષ્ટિ હૈ, જિસને રાગકો ભિન્ન જાણ્યા, વો રાગમેં હૈ નહીં. સમજમેં આયા ? રાગસે ભિન્ન જાણ્યા આત્માકો તો વો તો જ્ઞાયક સ્વરૂપ હૈ, એ જ્ઞાની તો જ્ઞાયક સ્વરૂપમેં હૈ. રાગ આતા હૈ પણ ઉસકો જાનતે હૈ, મેરી ચીજ હૈ ઔર ઉસસે મેરે લાભ હોગા. (ઐસે માનતે નહીં). આહાહાહા... ત્રણ લોકનો નાથ એમ કહે, અમારી ભક્તિનો ભાવ પ્રભુ તને રાગ છે. આહાહાહા... તું પ્રભુ નિરાગી, આનંદકંદ હૈ ને ? તેરી ચીજ કયા હૈ તેં જાની નહીં નાથ. આહાહા ! પરકા વેદનમેં વેઘા એ તો જાણ્યા, પણ વેદન કરનારા જે પર્યાયમેં આ જો ભગવાન ત્રિકાળી હૈ. ઉસસે આ રાગાદિ ભિન્ન હૈ. આહાહા ! તો યહ ભિન્નકો યહાં પુદ્ગલ પરિણામ કહા. આહાહાહા ! બાપુ આ તો ધીરાના માર્ગ છે. આહાહાહા !

ઈસપ્રકાર વસ્તુકે અભેદસે જબતક અનુભૂતિ હૈ, લ્યો હૈ ને ? આહાહા ! એ પરિણામ બે વાર તિરસ્કાર આયા. હૈં ? તિરસ્કારી એ પણ આત્માકે તિરસ્કાર કરનેવાલા પુદ્ગલ પરિણામ, 'ઈસપ્રકાર વસ્તુકે અભેદસે' કયા કહા એ ? એ શુભ રાગાદિ દયા ભક્તિકા આયા એ પુદ્ગલ

તો હૈ. ઔર આત્મા ઉસસે અભેદ જબલગ માન્યા, રાગસે આત્મા અભેદ જબતક અનુભૂતિ હૈ, આહાહાહા... ભગવાન આત્માકી સાથ રાગકી અભેદ બુદ્ધિસે અનુભવ હૈ. આહાહા ! સમજમેં આયા ? જીવ અધિકાર હૈ ને ? આહાહા ! તો એ રાગાદિ અજીવ હૈ, પુદ્‌ગલ હૈ. આહાહા ! વ્યવહાર રત્નત્રયકા રાગ હૈ, એ ભી શુભરાગ પુદ્‌ગલ હૈ, એની સાથ અભેદ અનુભૂતિ જબલગ હૈ, આહાહા... "એ અભેદસે જબલગ અનુભૂતિ હૈ જ્ઞાન, તબતક આત્મા અપ્રતિબુદ્ધ હૈ," તબતક આત્મા અજ્ઞાની હૈ, પ્રતિબુદ્ધ નહીં. આહાહાહાહા ! ભાષા નીકળતી હૈ, એ તો જડ હૈ, કંઠ ધ્રુજતે હૈ એ જડ હૈ, તો જિસકો ઐસે લગે અંદરમેં કે મૈં બરાબર બોલતા હું, વો તો વાણી ને આત્માસે અભેદબુદ્ધિ હુઈ. આહાહાહા ! એ તો વાણી, પણ ઉસમેં વિકલ્પ આયા, એ વિકલ્પકી સાથ અભેદબુદ્ધિ જબતક હૈ. આહાહાહા... તબલગ અપ્રતિબુદ્ધ હૈ, અજ્ઞાની હૈ, બહિર્‌આત્મા હૈ. આહાહાહા !

જૈસે "ઔર જબ કભી" હવે સમ્યક્ બતાતે હૈ. "જૈસે રૂપી દર્પણકી" રૂપી દર્પણ અરીસા સ્વચ્છતા હી–સ્વચ્છતા હી અરીસાકી સ્વચ્છતા હી સ્વપરકે આકારકા પ્રતિભાસ કરનેવાલી હૈ. એ અરીસો સ્વનો આકાર સ્વરૂપ ને પરનો પ્રતિભાસ કરનેવાલી હૈ. આહાહાહા ! ઔર ઉષ્ણતા ને જ્વાલા અગ્નિ કી હૈ. આહાહાહા... ઉસમેં જો અગ્નિ દિખતે હૈ ઔર ઉષ્ણતા હૈ એ તો અગ્નિકી હૈ, અરીસાકી નહીં. આહાહાહા... અહીંયા તો અગ્નિ તો અગ્નિમેં રહી, પણ અરીસામેં, અગ્નિ જૈસી પર્યાય હૈ ને ? હૈ તો સ્વચ્છતાકી અરીસાકી પર્યાય, પણ વો વાસ્તવિક ઉસકી નહીં. સમજમેં આયા ? તો એ અગ્નિકી હૈ એમ કહેતે હૈ. અંદર જે જ્વાલા દિખતી હૈ અરીસામેં એ અગ્નિકી હૈ. ભગવાન આત્મા જ્ઞાયક અરીસો ભગવાન ઉસમેં રાગ જો દિખતે હૈ એ તો અપના નિર્મળ જ્ઞાનકી પ્રધાનતાસે રાગ આ હૈ ઐસા દિખતે હૈ. મૈં હું ઐસા નહીં, આહાહાહા ! અરે ! કહાં જાના ?

એ દયા, દાન, વ્રત, ભક્તિ, તપ, અપવાસ આદિકા વિકલ્પ ઉઠયા, આહાહાહા... વો ઔર મૈં, સ્વ ને પરકા જાનનેવાલા હું, વો સ્વ ને પર રાગાદિકા અભેદબુદ્ધિ અજ્ઞાન હૈ, પણ સ્વ ઔર રાગાદિ પુદ્‌ગલકા પરિણામ પર, ઉસકો અપનેમેં રહેકર સ્વપરપ્રકાશક જાનનેવાલા હું. આહાહા ! અપનેકો ને પરકો જાનનેવાલી જ્ઞાતૃતા હી હૈ, અપની તો અપનેકો ને રાગકો જાનનેવાલી જ્ઞાતૃતા એ અપની હૈ. રાગાદિ અપના નહીં. આહાહાહા... તો હજી છોકરા ને બાયડી ને મારા મારા ને આ મારા ને મરી ગયો, મારી નાખ્યો તને. આહાહા !

ઠેકાણે પાડવા જોઈએ ને કીધું'તું ને ફુલચંદજીએ શું ? છોકરા બોકરાને ઠેકાણે પાડવા જોઈએ ને ? રખડવામાં પોતે ઠેકાણે પડે એમાં રખડવામાં (શ્રોતાઃ– ઠેકાણે પડતા જાય તો અહીં આવી શકાય) ધૂળમાંય પડતા નથી, કોને કહેવા ઠેકાણે ? ઠેકાણે તો સ્થાન આનંદધામમાં પડે એને ઠેકાણે કહેવાય. આહાહા ! આ તો છોકરાને સારે ઠેકાણે વરાવ્યા ને બે–પાંચ પચાસ હજાર લઈને કોઈ આવી કન્યા ને આહોહોહોહોહો. એની પાસે એક હજાર તોલા સોના આપ્યા છે એના બાપે. ઓહોહો ! એ શું સોનાનું ખબર નથી આપણને કાંઈ. એકલા રાજી રાજી થઈ જાય. આહાહા. એક લાખ તોલા સોના, એક લાખ તોલા આપ્યું સોના સાડલો, પાંચ પાંચ હજારનો એક સાડલો, એવા દસ તો સાડલા, સાડલા કયા સાડી, સાડી, ભભૂતભાઈ આ ભભૂતિ

અજ્ઞાનની (શ્રોતાઃ- પૈસા હોય એને) આહાહા ! પ્રભુ તું ક્યાં ગયો ? ભાઈ (શ્રોતાઃ- ખોવાઈ ગયો) ખોવાઈ ગયો ભાઈ તું.

જાણનારની સ્વચ્છતા એ તારી હૈ. સ્વ ને પરને જાણનારી જ્ઞાતૃતા એ તારી હૈ. શરીર, કુટુંબ, પરિવાર તો તેરા નહીં. દેશ મેરા દેશ, મેરા દેશ. હમચી મુંબઈ, શું કહે છે ને કંઈ મુંબઈ હમચી, હમચી મુંબઈ ધૂળેય નથી સાંભળને ભાઈ. મરી ગયા, મારી નાખ્યા આ બધા કાઠિયાવાડી આવ્યા છે ને નીકળી જાવ યહાંસે હમચી મુંબઈ હૈ દક્ષિણની. આહાહા ! મારી નાખ્યા. આહાહા... આફ્રિકામાંય રંગ ભેદ છે ને ? બહારના માળા આવ્યા ને પૈસાવાળા થઈ ગયા. અને અમે અહીં ગરીબ કેટલાક છીએ. તમે આવીને અહીં મોટા કરોડપતિ હો ગયા. મહાજન લોકો બહોત કરોડપતિ ત્યાં આફ્રિકામાં. આહાહા ! અહીં બળદનાં પૂંછડા ઓલા કરતાં હોય ખેતીમાં, ત્યાં પૈસાવાળા થઈ ગયા કરોડપતિ ને ઓલા ગામના માણસો બિચારા કેટલાક સાધારણ થઈ ગયા. બહાર નીકળો, નહીં તો અહીંને અહીં રહેશે એને માટે આ છે. તમારાથી પૈસો બહાર દેવાશે નહીં, બહાર લઈ જવાશે નહીં. આહાહાહા !

અહીંયા તો કહે છે, કે સ્વદેશ ભગવાન આત્મા, ઉસસે પરદેશમાં રાગાદિ(મેં) જાના. આહાહા ! એ તો પરદેશ હૈ, સ્વધામ નહીં. આહાહા ! ભગવાન અતીન્દ્રિય આનંદકા, આનંદધામ અમૃતકા સાગર ઉસમેં એની સ્વચ્છતા એ ઉસકી હૈ, રાગ સંબંધી અપની જ્ઞાનકી પર્યાય, ઔર અપની પર્યાય એ સ્વચ્છતા ઉસકી હૈ. રાગ ને પર એ ઉસકા હૈ નહીં. આહાહા ! અરેરે ! હજી ઐસી દૃષ્ટિકા ઠેકાણાં નહીં. આહાહાહા ! ઈસીપ્રકાર અરૂપી આત્માકી તો ઓલો રૂપી અરીસો, અપનેકો ને પરકો જાનનેવાલી જ્ઞાતૃતા બસ. આહાહાહા ! એ તો અપની સ્વચ્છતામેં રાગ જાનનેમેં આતા હૈ, પણ રાગ અપના હૈ ઐસા હોતા હી નહીં અંદરમેં. આહાહાહા ! આવો માર્ગ બહુ, લોકોને આકરો પડે છે એટલે બિચારા બીજે રસ્તે, એ વ્યવહારથી થાય, આનાથી થાય, અહીં કહે છે, કે વ્યવહાર તારો દુઃખરૂપ છે, એ તારી ચીજ જ નથી, એ તો પુદ્‌ગલ છે, ગજબ વાત છે નાથ. આહાહા ! અને એ પુદ્‌ગલથી તેરા સમ્યગ્દર્શન, તેરા આત્માકા જ્ઞાન હુઆ ? શું થાય ? જગત, હૈ ? (શ્રોતાઃ- જ્ઞાતા દૃષ્ટા રહેવું...) આહાહા ! અહીંયા તો સ્વ ને પર, અપનેકો ને પરકો જાનનેવાલી જ્ઞાતૃતા હી હૈ, એ અપની હૈ. આહાહાહા ! રાગાદિ ને શરીર ને સ્ત્રી કુટુંબ પરિવાર તો ક્યાંય રહી ગયા. આહાહા ! અપની પર્યાયમેં રાગ હો એ ભી પર હૈ, અપની સ્વચ્છતામેં જાનને લાયક હૈ, તો સ્ત્રી કુટુંબ ને પરિવાર ક્યાંય ક્યાંય થોથાં રહી ગયા બહાર. આહાહા !

એ બધા પુદ્‌ગલ છે કીધા છે, એ પુદ્‌ગલ છે. પર છે ને ? આ ચૈતન્ય નહીં માટે પુદ્‌ગલ. આહાહા ! બાયડી છોકરાના આત્મા પુદ્‌ગલ ! આ દ્રવ્ય નહીં માટે અદ્રવ્ય. આ આત્મા નહીં માટે અણાત્મા, આ આત્મા નહીં માટે પુદ્‌ગલ. આહાહાહા ! આવી વાત ક્યાં ? અરેરે ! સત્યને સાંભળવા મળે નહીં, સૂનનેમેં આવે નહીં એ કભી કરે ? આહાહા ! એકાંત હૈ, એકાંત હૈ, એકાંત હૈ, એમ કરીને તિરસ્કાર તિરસ્કાર પણ એકાંત જ છે, સમ્યક્ એકાંત, નિશ્ચયનો વિષય સમ્યક્ એકાંત હૈ, નય હૈ ને ? પ્રમાણમાં દોકા વિષય હૈ. આ નિશ્ચયનયનો વિષય એકાંત, સમ્યક્‌ચૈતન્યમૂર્તિ સ્વ ને પરને જાણવાની પરિણતિ પર્યાય ઉસકી બસ એ હૈ ત્રિકાળી, પણ વર્તમાનમેં સ્વકો

જાનનેકી પર્યાય ઔર રાગકો જાનનેકી પર્યાય એ પર્યાય અપની બસ ઈતની ગિની. સમજમેં આયા ?

આહાહા ! અને એ સ્વસ્વામી સંબંધ એ દ્રવ્ય ગુણ ને પર્યાય નિર્મળ એ સ્વ અને ઉસકા સ્વામી જીવ. બસ, રાગકા સ્વામી અને પત્નિનો પતિ સ્વામી ને નરનો નરેન્દ્ર સ્વામી ને નરપતિ ને નૃપતિ મનુષ્યનો પતિ ધૂળેય નથી. આ ઉદ્યોગપતિ, મારી નાખ્યા. (શ્રોતાઃ– બોર્ડીંગનો ગૃહપતિ) પહેલાં પૈસા નહોતા એના બાપે, કાંઈ નહોતું આપ્યું, આ અત્યારે બાહુબળે દસ કરોડ રૂપિયા, પચીસ કરોડ રૂપિયા એકઠા કર્યાં છે. ઓહોહો ! શું છે પણ આ તને ? આહાહા ! સનેપાત વળગ્યો છે. આહાહા ! અહીં તો પ્રભુ એમ કહીએ, જેવા પુણ્ય ને પાપને પુદ્‌ગલ કહ્યા, એવા શરીર વાણી, કર્મ, સ્ત્રી, કુટુંબ પરિવાર સબને પુદ્‌ગલ કહ્યા, આ આત્મા નહીં માટે પુદ્‌ગલ એમ. સમજમેં આયા ? આહાહાહા ! ક્યાં ભરખાઈ ગયો છે એ ? આહાહા ! ભરમાઈ ગયો પરમાં, ભરખાઈ ગ્યો ભગવાનને ભૂલી ગ્યો તું, પ્રભુ. આહાહા !

તેરી તો જાનને, અપનેકો ઔર પરકો જાનનેવાલી આત્માકી તો એમ, આત્માકી તો એમ છે ને ? અપનેકો ને પરકો જાનનેવાલી હવે વર્તમાન અહીં પર્યાયની બાત કરતે હૈ. આત્મા તો ત્રિકાળી દ્રવ્ય. સમજમેં આયા ? હૈં ? અરૂપી આત્માકી તો ? અહીં પર્યાય લેના હૈ ને ? દ્રવ્ય ગુણ તો કહા એ કહેતે હૈ અપનેકો ને પરકો જાનનેવાલી જ્ઞાતૃતા. આહાહા ! એ પર્યાય લિયા. અપનેકો જે પર્યાય જાનતી હૈ ઔર એ પર્યાય રાગકો જાનતી હૈ એ જ્ઞાતૃત્વ પર્યાય એ આત્માકી હૈ. સમજમેં આયા ? ભાષા તો સાદી પણ ભાઈ ભાવ તો આકરા છે ભાઈ. આહાહા ! ભાષા આવડી જાય માટે અંદર આવડયું એમેય નથી આ તો, જુદી બીજી ચીજ છે. આહાહાહા !

શરીરને પુદ્‌ગલ કહા, બહિરંગ બધા સ્ત્રી પુત્ર આદિ બધાને પુદ્‌ગલ કહા લ્યો. આહાહા ! આદિ છે ને ? શરીરાદિ શબ્દ છે ને ? આહાહા ! અરે ! દેવ ગુરુ ને શાસ્ત્ર એ પુદ્‌ગલ હૈ, એમ કહેતે હૈ. એકત્રીસ (ગાથા) મેં કહ્યા કે દેવગુરુ ને શાસ્ત્ર, ઇન્દ્રિય હૈ. એ અણીન્દ્રિય આત્મા નહીં. આહાહાહા ! લોકો ક્યાં ક્યાં ખેંચાઈને એકાંતમાં ચાલ્યા જાય છે ખબર નથી. આહાહાહા... સહજાનંદી રે આત્મા ! સુતો કહીં નિશ્ચિંત ! ક્યાં પ્રભુ તું સુતો ? તેરા પોઢણાં ક્યાં ગયા ભાઈ ! રાગ અને પુણ્યમાં તેરા પોઢણાં સો ગયા ! પ્રભુ તું તો આનંદનો સાગર હૈ ને ! તેરી પર્યાયમેં જો જાનનેકી દશા હુઈ એ તેરી હૈ. આહાહાહા ! ઔર કર્મ નોકર્મ પુદ્‌ગલકે હૈ. પુણ્ય ને પાપકા ભાવ શરીર આદિ બાહ્ય વસ્તુ એ સબ પુદ્‌ગલકે હૈ. આહાહાહા !

ઈસપ્રકાર સ્વતઃ અથવા પરોપદેશસે બે પ્રકાર બસ. કાં અપનેસે જાન લે, કાં ગુરુ ઉપદેશસે જાન લે. સમજમેં આયા ? આહાહાહા ! જાનના તો ઉસકે હૈ. આહાહા ! આવું મોંઘુ પડે કામ, સંસારનાં કામ કરવા, બાયડી છોકરા સાચવવા, આબરુ હોય એ પ્રમાણે રહેવું, હવે આ કહે, આવો આત્મા, આવો આત્મા. આહાહા ! ભાઈ તેં વૈંતરા મજૂરી બહુ કરી પ્રભુ તેં. આહાહાહા ! રાગ, રાગ, શુભ અશુભભાવ, આ તો અશુભભાવ છે. આ તો શુભભાવકો ભી, આહાહાહા... પુદ્‌ગલ કહા. (શ્રોતાઃ– આત્માના તિરસ્કાર કરનારા એ ભાવ છે) જે ભાવે તીર્થંકર ગોત્ર બંધાય તે ભાવ પુદ્‌ગલ. આહાહા ! અપનેકો જાનના ને શુભભાવકો જાનના, એ જ્ઞાતૃત્વ પર્યાય અપની અને એ રાગાદિ પુદ્‌ગલકા, આહાહા ! ચૈતન્યકા નહીં માટે પુદ્‌ગલ એમ.

આહાહાહા ! આવું હજી સમજવું કઠણ પડે. હૈં ! શું થાય ભાઈ ? આ તો જન્મ મરણ મટાડવાની કળા છે (શ્રોતાઃ- કોલેજ) કોલેજ છે બાપા. શું કહીએ ? અમુક જાતનું જાણપણું હોય તો આ તો કોલેજ છે ભગવાનની. આહાહા ! સીમંધર ભગવાન બિરાજતે હૈ. આહાહા ! ઉસકી આ વાણી આવી છે અહીંયા.

આ રીતે આત્મા અપનેકો જાને એ જ્ઞાન પર્યાય ને રાગકો જાને એ પર્યાય એ અપની હૈ. ઐસે કૈસે જાને ? કે કાં સ્વથી અપનેસે જાન લે. આહાહા ! કાં પર ઉપદેશ ગુરુકા મિલે ને જાને, પણ જાનના તો એને ઉસકે હૈ. આહાહા ! એક સ્વતઃ ને પરઉપદેશસે જિસકા મૂળ, આહાહાહા... જેનું મૂળ, ઓલા અભેદ કિયા થા ને, તો હવે જેનું મૂળ ભેદ વિજ્ઞાન. આહાહાહા... જેમ ઘડો ને વર્ણ ગંધ રસ સ્પર્શ, બે અભેદ હૈ. ઘડામાં વર્ણ ગંધ રસ સ્પર્શ હૈ ને, વર્ણ ગંધ રસ સ્પર્શમાં ઘડા હૈ, અભેદ હૈ. એમ ભગવાન આત્મામાં રાગાદિ હૈ, એ અભેદ હૈ એ મિથ્યાબુદ્ધિ હૈ.

હવે ભેદ, આહાહા... અરે ભાઈ કરવા લાયક આ છે, બાકી તો પાપના પોટલા બાંધીને ભાઈ, ક્યાં જઈશ ભાઈ ? કોઈ ન મળે કાંઈ, ચોરાશી અવતાર, ઓહોહો... શરણ તો એક ભગવાન છે અંદર. આહાહા ! એ અપનેસે જાને. હું સ્વતઃ જ્ઞાતા દૃષ્ટા છું, કાં ગુરુગમસે જાને કે ગુરુ કહે કે તેરી ચીજ આ હૈ. આહા ! જિસકા મૂળ ભેદ વિજ્ઞાન હૈ. આહાહા ! જાનનેમેં આયા કયા ? કે જેનું મૂળ ભેદ વિજ્ઞાન, રાગસે ભિન્ન, સ્વભાવસે અભિન્ન અપની જાનન શક્તિ સ્વપરપ્રકાશક ઉસસે અભિન્ન, રાગસે દયા દાન વ્રતાદિસે ભિન્ન. આહાહા ! આવું સ્પષ્ટ ને આટલું છતાં અરે બિચારા શું કરે છે ભાઈ !

અરે ! ભગવાનના વિરહ પડયા પરમાત્મા રહી ગયા ત્યાં. આહાહા ! કેવળજ્ઞાનની શક્તિ રહી નહીં. દેવોના આવાગમન ઘટી ગયા. આહાહા ! સમજાણું કાંઈ ? એમાં આવી વાતું, બહાર મૂકવી ભારે કઠણ કહે છે. આહાહા ! (શ્રોતાઃ- દેવો અત્યારે કેમ નથી આવતા ? દેવ.) એ કહ્યું ને ? દેવનું આવાગમન ઘટી ગયું. ઘટી ગયું. ક્યાંક કોઈ પ્રદેશે સ્હેજ આવતા હશે. લૌકિક માટે, પણ ધર્મને માટે તો, આહાહા ! સમજમેં આયા ? આહાહાહા !

કુંદકુંદાચાર્યને ભગવાનનો વિરહ લાગ્યો. આહાહા... ત્યારે એને જવાનો ભાવ હુઆ. કુદરતે દેવ આવ્યો, સમજમેં આયા ? અને પોતાની લબ્ધિ પણ હતી. બેય વાત આવે છે. ચાલો ભગવાન પાસે વૈમાનમાં. આહાહા ! જુઓને, દેવ લઈ ગયા ભગવાન પાસે. લબ્ધિ પણ થી ચાર તસુ ઊંચે (ચાલવાની). આહાહા ! એ દેવ ભી રહા નહીં અભી તો. આહાહાહા ! હૈ ? દેવ પોતે રહ્યો એક. આહાહ ! દેવ શક્તિનો નાથ ભગવાન એ દેવની હાજરા હજુરી છે. (શ્રોતાઃ- બરાબર) સમજમેં આયા ? આહાહા ! આ કોઈ વ્યક્તિ પ્રત્યેનું આપણે અહીં કામ નથી. આ તો તત્વની સ્થિતિ આવી છે ભાઈ. જિનવાણીમાં વસ્તુની સ્થિતિ ઐસી કહી હૈ. આહાહા !

ત્યાં તો ઐસે લિયા હૈ. "રાજા ભિક્ષા અર્થે ભમે એવી જનને ટેવ." પ્રતિમાજી પાસે જાય, એની પાસે જાય, શાસ્ત્ર પાસે, મને કાંઈક આપો. અરે ! ભિખારી શું માંગે છે ? તેરી પાસ કયા નહી હૈ તો હમે તુમ દેગા. શાસ્ત્રને કહે પણ હે શાસ્ત્ર... કાંઈક તમે પ્રસન્ન થાવ. ભગવાનની મૂર્તિ પાસે જ્યાં ભગવાન જ્યાં બેસે. ભગવાન હોય માથે પણ ભગવાન તેરી પાસ હૈ ને ? આહાહા ! ભિક્ષા માટે ક્યાં નીકળ્યો તું ભિખારી. આહાહા ! એક તો બાહ્ય લક્ષ્મીના ભિખારી

ને આહાહા... અંતરની ચીજ પામવા માટે બહારમાં ગોથા ખાય. અહીં જાત્રા કરીએ અહીં શેત્રુંજય માથે શું કહેવાય એ આ માથે શું કહેવાય ઓલા બેસવાની (ડોળી) ડોળી ડોળી ડોળીમાં બેસીને જાય, હાલી ન શકે વૃદ્ધ હોય એ, જય ભગવાન, શિવપદ અમને દેજો રે મહારાજ. એ કહે કે શિવપદ તો તારી પાસે જ છે. ભિખારી માંગવા ક્યાં આવ્યો અમારી પાસે ? આહાહાહા !

જ્ઞાનીકો ભી શુભભાવ આતા હૈ, પણ એ જાણતે હૈ કે મેરી કમજોરીસે આયા તો ઉસકો ભી હેય તરીકે જાણતે હૈ. આહાહાહા ! એ સ્વનો ને પરનો ઉપદેશ જિસકા મૂળ, આહાહા ! પરે પણ એ કહા થા કે રાગસે ભિન્ન કર. અરે ! અપનેસે ભી કિયા, રાગસે ભિન્ન. આહાહાહા ! જુઓ આ આચરણ ને આ ક્રિયા. આહાહા !

જિસકા મૂળ ભેદવિજ્ઞાન હૈ. આહાહાહા ! એ દયા, દાન, વ્રત, ભક્તિકા પરિણામસે ભી સ્વતઃ કો ભેદ કરકે જાના. આહાહા ! એને ગુરુએ પણ એ કહા થા કે તેરા રાગસે તેરી ભિન્ન ચીજ પડી હૈ પ્રભુ, વીતરાગી બિમ્બ તું તો હૈ, પરમાત્મા હૈ તું. આહાહા ! એ રાગસે ભિન્ન ભેદજ્ઞાન જિસકા મૂળ ઐસી અનુભૂતિ, ઐસા અનુભવ, રાગસે ભિન્ન ઐસા આત્માકા અનુભવ, આહાહાહા ! ઉત્પન્ન હોગા. ઐસી અનુભૂતિ ઉત્પન્ન હોગી, દેખો તબ હી પ્રતિબુદ્ધ હોગા. આહાહાહા ! સમજમેં આયા ? ત્યારે એ સમ્યગ્દૃષ્ટિ હોગા. આહાહા ! જ્ઞાન પ્રધાન કથન હૈ ને તો અનુભૂતિ. આહાહા ! અહીં તો ત્યાં લગ કહા રાગસે ભિન્ન, અને શાસ્ત્ર જ્ઞાન હુઆ ઉસસે ભી ભિન્ન આહાહાહા... ઐસી અનુભૂતિ હો, તબ એ પ્રતિબુદ્ધ હુઆ. ત્યારે ઉસકો સમ્યગ્જ્ઞાન હુઆ. આહાહાહા... અહીંયા તો અપ્રતિબુદ્ધ થા વો પ્રતિબુદ્ધ હુઆ એમ કહેતે હૈ, અજ્ઞાની જ્ઞાની હુઆ, અજ્ઞાન ટાળકે ઉસકી તો બાત ચલતી હૈ યહાં. આહાહા ! સમયસારમેં એમ કે મુનિકી વ્યાખ્યા હૈ. અરે સૂન તો સહી એ તો મુખ્યપણે કથન હૈ ગૌણપણે પ્રતિબુદ્ધ હોનેકી અપ્રતિબુદ્ધ કો હી શિક્ષા હૈ. આહાહાહા !

ભાવાર્થઃ– જૈસે સ્પર્શ વર્ણ ગંધ રંગ એ પુદ્‌ગલકા ઔર પુદ્‌ગલમેં સ્પર્શાદિ અનુભવ હોતા હૈ. પુદ્‌ગલમેં સ્પર્શ–રસ–ગંધ આદિ ને સ્પર્શ ગંધમેં પુદ્‌ગલ, ઐસા અનુભવ હોતા હૈ જ્ઞાન. દોનો એકરૂપ અનુભવમેં આતા હૈ. વર્ણ ગંધ રસ સ્પર્શ અને ઘટ દોનોં એકરૂપ દેખનેમેં આતા હૈ. ઉસી પ્રકાર જબલગ આત્માકો કર્મ રાગાદિ, નોકર્મ શરીર આદિ કુટુંબ પરિવાર, દેશ આદિ, દેવ, ગુરુ ને ધર્મ પર વસ્તુ, એ આત્માકી ઔર આત્મામેં કર્મ નોકર્મકી ભ્રાંતિ હોતી હૈ. આહાહાહા ! દેવ ભગવાન મારા હૈ, આહાહાહા... દોનોં એકરૂપ અનુભવમેં આતે હૈ, ઉસી પ્રકાર જબ આત્માકો કર્મમેં આત્માકી, આત્મામેં ભ્રાંતિ હોતી હૈ. રાગમેં ઔર શરીર આદિ દેશમાં ને પરમાં આહાહાહા... દોનોં એકરૂપ ભાસિત હોતે હૈ. રાગ, શરીર અને આત્મા, રાગ શરીર એકમાં ગણ્યા અહીં આત્મા, દો એકરૂપ ભાસતે હૈ. આહાહાહા... તબતક તો એ અપ્રતિબુદ્ધ હૈ. આહાહાહા !

ચાહે તો એ શાસ્ત્ર પઢયા હોય ૧૧ અંગ ને ૯ પૂર્વ. આહાહાહા ! ઈસસે ભી મેરી ચીજ ભિન્ન હૈ. ભેદ પરસત્તાઅવલંબી જ્ઞાન કહાને પરમાર્થ વચનિકામેં. પરસત્તાઅવલંબી જ્ઞાન ઉસકો મોક્ષમાર્ગ કભી ન કહે જ્ઞાની. આહાહાહા ! આહાહાહા ! પરસત્તાઅવલંબી નામ, પરકી અપેક્ષા હોકર જે જ્ઞાન હુઆ એ પરકી સત્તાઅવલંબી ઉસકો ધર્મી મોક્ષમાર્ગ ન કહે. આહાહાહા ! અપની સ્વસત્તાકા અવલંબનસે જો જ્ઞાન દર્શન હુઆ ઉસકો મોક્ષમાર્ગ કહે. આહાહા ! આવી વાતું.

આકરી પડે હોં, પછી લોકો બધા વિરોધ કરે બિચારા, શું કરે ? કોટામાં યુગલકિશોર સામે વિરોધ આવ્યો કે નહીં ત્યાં ? હવે આવી વાતું, આ મારગ ભાઈ. આહા ! અરે ! લક્ષ્મી ચાંદલો કરવા આવી, તો કહે ના ના મોઢું ધોવું. પણ વઈ જશે પછી ટાણાં આવ્યા તો કહે એ નહિ-નહિ-નહિ એકાંત હૈ, ભાઈ બાપુ ! (શ્રોતાઃ- લક્ષ્મીકે રૂપમેં આપનો ઉદય છે) હૈં ? (શ્રોતાઃ- લક્ષ્મીના રૂપમાં આપનો ઉદય છે. લક્ષ્મીના રૂપમાં, લક્ષ્મી બધાને ચાંદલો કરવા આવી) આ તો આ ચીજ છે ભગવાન શું કહીએ. આહાહા ! દોનોં એકરૂપ ભાસિત હો તબતક તો વહ અપ્રતિબુદ્ધ હૈ. આહાહાહા...

ઔર જબ વહ યહ જાનતા હૈ, કે આત્મા તો જ્ઞાતા હી હૈ. આહાહા ! એ તો જ્ઞાન સ્વભાવી સર્વજ્ઞ સ્વભાવી જ્ઞાતા હૈ, એ સર્વને જાને, પણ સર્વથી અપનેમેં જાનના હો ઐસા હોતા નહીં. અપની સિવાય પરચીજસે અપને જાનના હોતા હૈ ઐસા નહીં. મૈં તો સ્વપરકો જાનનેવાલા હું. આહાહાહા ! સમજમેં આયા ? આહાહાહા ! દશ લક્ષણીપર્વ ધર્મ, બાપુ આ કોઈ અલૌકિક છે ધર્મ, ચારિત્ર આરાધનાકા ધર્મ હૈ. આહાહાહા ! દશલક્ષણીનો અર્થ એ હૈ કે ચારિત્ર આરાધનાકા ધર્મ. આહાહાહા ! સમ્યગ્દર્શનપૂર્વક ચારિત્રકી આરાધના કર. આહાહા ! શ્વેતામ્બરમેં આઠ ગણ્યા એને એક પાંચમ ગણી. અને પહેલાં સાત દિન, જેમ લૌકિકમાં લગ્ન કરતે હૈ ને લગ્ન. લગ્નકી તિથિ હો ઉસસે પહેલે ચાર-પાંચ દિવસ આ બાજુ મંડપ નાખે, લૌકિક, ઐસે પાંચમ રખકર સાત દિ' આ બાજુ રખા, બધી લૌકિક લાઈન, આ તો દશપ્રકાર આખા પૂરણ, આહાહાહા ! દિગંબરની રીત જ કોઈ વ્યવહારની પણ કોઈ અલૌકિક હૈ. સમજમેં આયા ? આહાહા ! અને તે પણ દશેય પ્રકારકા ધર્મ આનંદદાયક હૈ, એ આનંદદાયક પ્રભુ એ કલ્પનાકા વિકલ્પ નહીં, આહાહાહા ! કોઈ સ્થાનમેં ઐસા લિખા હૈ, દશ પ્રકારકા ધર્મમેં વિકલ્પ ઉઠતા હૈ ને એ હિસાબે શુભભાવ ભી ગિના હૈ, પણ એ આંહી ન લેના અહીંયા. સમજમેં આયા ? આહાહાહા !

ભગવાન આત્માકા સમ્યગ્દર્શન જ્ઞાનપૂર્વક ચારિત્રકી આરાધના અને આનંદ સુખરૂપકી ઉત્પત્તિ આહાહાહા... ઉસકા નામ દશલક્ષણી પર્વ હૈ. આહાહા ! સમજમેં આયા ? તબ પ્રતિબુદ્ધ હોતા હૈ જૈસે આત્મા તો જ્ઞાતા હી હૈ અને કર્મ નોકર્મ પુદ્‌ગલકે હી હૈ, મેરા નહીં, રાગાદિ જડકા હૈ. આહાહા ! તભી વહ પ્રતિબુદ્ધ હોતા હૈ. "જ્ઞાની હોતા હૈ" જૈસે દર્પણમેં અગ્નિકી જ્વાલા દિખાઈ દેતી હૈ વહાં એ જ્ઞાત હોતા હૈ કે જ્વાલા તો અગ્નિમેં હી હૈ. "વહ દર્પણમેં પ્રવિષ્ટ નહીં." જ્વાલા દર્પણમેં પેઠી નહીં અંદર, એમ દર્પણમેં દિખાઈ દે રહી હૈ, (વો) દર્પણકી સ્વચ્છતા હી હૈ, એ તો દર્પણકી સ્વચ્છતા હૈ. ઈસીપ્રકાર કર્મ નોકર્મ અપને આત્મામેં પ્રવેશ નહીં. રાગ ને પુણ્ય ને દયા-દાનકા વિકલ્પ ભગવાન આત્મામાં પ્રવેશ નહીં. આહાહાહા !

અરે ! ચારે અનુયોગમાં અમે કહીએ છીએ, ત્યાં તો એકલો દ્રવ્યાનુયોગ છે. અરે પ્રભુ સૂન તો સહી, ચારેય અનુયોગમાં, વસ્તુ તો આ દ્રવ્યાનુયોગમાં કહી એ વસ્તુ હૈ. આહાહાહા ! કાંઈ વિરૂદ્ધ દૂસરા મુનિઓએ કહ્યું એ વિરૂદ્ધ હૈ ? એ તો વ્યવહારનયસે કથન કરકે બતાયા હૈ, કે આ ગુણસ્થાનમેં ઐસા વ્રત હોતા હૈ. ઐસા અહીં બતાયા હૈ. સમજમેં આયા ? કુંદકુંદાચાર્યને બીજા મુનિઓનો વિરોધ હૈ ? (શ્રોતાઃ- જરાય નહીં.) આહાહા ! જ્વાળા તો અગ્નિમેં હી હૈ. દર્પણમેં પ્રવેશ નહીં. દર્પણમેં દિખાઈ દે રહી હૈ, નોકર્મ પ્રવેશ નહીં ભગવાન આત્મામેં. આત્માકી

તો જ્ઞાન સ્વચ્છતા હી ઐસી હૈ કે જિસમેં જ્ઞેયકા પ્રતિબિંબ દિખાઈ દેતા હૈ. જાનનેકી ચીજ જો જાનતે હૈ ઉસકા પ્રતિબિંબ જ્ઞાનમેં આતા હૈ, એ ચીજ નહીં આતી. આહાહાહા ! આવું આકરું પડે એટલે માણસને અને એમ પાછા કહે કે ઓલા સોનગઢનો આ ધર્મ છે. અરે ભગવાન ! આ તો વીતરાગ પરમાત્માનાં ફરમાન છે. એનું તો આ સ્પષ્ટીકરણ અર્થ ચલતે હૈ. આહાહા !

"ઈસીપ્રકાર કર્મ નોકર્મ જ્ઞેય હૈ". રાગ એ જ્ઞાનકા પરજ્ઞેય હૈ, સ્વજ્ઞેય નહીં. દયા દાન, વ્રત ભક્તિ આદિકા વિકલ્પ ઉઠતે હૈ, એ જ્ઞેય હૈ, પરજ્ઞેય હૈ. હૈ ? ઈસલિયે એ પ્રતિભાસિત હોતે હૈ, જ્ઞાનકા સ્વભાવ હૈ સ્વપરપ્રકાશક તો પ્રતિભાસિત હો. ઐસા ભેદજ્ઞાનરૂપ અનુભવ આત્માકો યા તો સ્વયમેવ હો અથવા ઉપદેશસે હો, તભી વહ પ્રતિબુદ્ધ હોતા હૈ. તબ ઉસકો સમ્યગ્જ્ઞાન હોતા હૈ. તબ મોક્ષકા માર્ગ શુરુ હોતા હૈ.

(શ્રોતાઃ– પ્રમાણ વચન ગુરુદેવ.)